

Model małej szkoły w środowisku wiejskim

Elżbieta Tołwińska-Królikowska
FEDERACJA INICJATYW OŚWIATOWYCH

Federacja Inicjatyw Oświatowych

Od 1999 roku wspieramy społeczności lokalne w ratowaniu i prowadzeniu małych wiejskich szkół:

- ➔ opracowujemy materiały,
- ➔ doradzamy, mediujemy,
- ➔ lobbuujemy za zmianami w prawie,
- ➔ wspieramy jakość edukacji,
- ➔ promujemy.

www.srw.fio.org.pl

Diagnoza – słabe strony małych szkół

- ➔ odległość od centrów kultury i nauki, zasobów edukacyjnych – dla uczniów i nauczycieli
- ➔ osamotnienie nauczycieli – specjalistów przedmiotowych,
- ➔ nieprzystosowanie programów nauczania i podręczników do warunków lokalnych,
- ➔ konieczność prowadzenia nauczania w klasach łączonych, postrzeganych jako złe,
- ➔ słabszy rozwój społeczny wiejskich dzieci,
- ➔ wysoki koszt edukacji ucznia,
- ➔ duża podatność na wpływ niżu demograficznego.

Diagnoza – mocne strony małych szkół

- ➔ mała liczba uczniów w szkole i w klasach - wszyscy się znają, szansa na indywidualizację nauczania,
- ➔ mało liczne grono pedagogiczne - ułatwiona współpraca, działania interdyscyplinarne,
- ➔ wielkość szkoły jako instytucji – ułatwia wprowadzanie zmian organizacyjnych,
- ➔ przyjazne szkole najbliższe otoczenie,
- ➔ łatwość wyjścia z uczniami poza mury – do „rzeczywistego” świata.

Projekt

z małej **szkoły**
w wielki **świat**

Konkurs Ministerstwa Edukacji Narodowej „Ponadregionalne programy rozwijania umiejętności uczniów w zakresie kompetencji kluczowych, ze szczególnym uwzględnieniem nauk matematyczno-przyrodniczych...”

- ➔ Program Operacyjny Kapitał Ludzki
- ➔ Priorytet III „Wysoka jakość systemu oświaty”
- ➔ Działanie 3.3. „Poprawa jakości kształcenia”
- ➔ Poddziałanie 3.3.4 „Modernizacja treści i metod kształcenia”

Czas realizacji: XII.2009 – X.2013,
w tym trzy lata szkolne zajęć edukacyjnych

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Nasi beneficjenci

119 małych wiejskich szkół podstawowych

- ➔ gminnych,
- ➔ stowarzyszeniowych,
- ➔ innych.

Większość to szkoły do 70 uczniów,
ok. 40 szkół – do 110 uczniów

Ok. 8000 uczniów,
Ponad 600 nauczycieli

Co nas inspirowało

- ➔ Doświadczenia zagraniczne
- ➔ Potrzeba zadbania o jakość i specyfikę wiejskiej edukacji
- ➔ Badania edukacyjne – krajowe i zagraniczne

Badania małych szkół

- ➔ Wyniki sprawdzianu po 6. klasie w szkołach wiejskich coraz mniej różnią się od wyników szkół miejskich (CKE).
- ➔ Umiejętność czytania, pisania i liczenia uczniów z klas łączonych jest porównywalna z umiejętnościami uczniów z klas jednorodnych.

Cele projektu

„Z Małej Szkoły w Wielki Świat”

1. Rozwinięcie u uczniów klas I–VI małych wiejskich szkół podstawowych 3 wybranych kompetencji kluczowych:

- ➔ kompetencji matematycznych i podstawowych kompetencji naukowo-technicznych,
- ➔ kompetencji społecznych i obywatelskich,
- ➔ umiejętności uczenia się.

2. Zbudowanie Ruchu Naukowego Małych Szkół

3. Wypracowanie Modelu małej wiejskiej szkoły

Elementy modelu

Nauczanie i uczenie się

Szkoła demokratyczna

**Mała wiejska
szkoła**

**Uczenie się
przez całe życie**

**Współpraca ze
środowiskiem lokalnym**

Po co nam taki model?

Dostosowanie sposobu pracy
szkoły:

- ➔ metod pracy
dydaktycznej
i wychowawczej,
- ➔ organizacji pracy,
- ➔ Zarządzania,
- ➔ roli w środowisku
lokalnym

do specyfiki i potrzeb
środowiska.

Nauczanie i uczenie się

Model małej wiejskiej szkoły

Metoda projektu edukacyjnego

- ➔ umożliwia wspólną pracę uczniów w różnym wieku,
- ➔ rozwija umiejętności społeczne,
- ➔ buduje poczucie sprawstwa i własnej wartości,
- ➔ pozwala rozwinąć zarówno wiedzę jak i umiejętności oraz kształtować postawy,
- ➔ jest interdyscyplinarna
- ➔ umożliwia każdemu uczniowi wykorzystanie jego zasobów.

Praca zespołowa

- ➔ uczenie się współpracy,
- ➔ możliwość dyskusji,
- ➔ rozwijanie umiejętności społecznych,
- ➔ możliwość pełnienia różnych ról.

Zmiana roli nauczyciela

- ➔ mniej jako źródło wiedzy a bardziej jako moderator procesu uczenia się,
- ➔ deleguje zadania na uczniów,
- ➔ dba o proces dydaktyczny tak, aby dać możliwość rozwoju każdemu dziecku,
- ➔ przeciwdziała stygmatyzacji dzieci.

Grupy zróżnicowane wiekowo

- ➔ uczniowie uczą się funkcjonować w większej grupie,
- ➔ w społeczności szkolnej powstaje silna więź,
- ➔ „starsi uczą młodszych” – korzyści dla obu stron,
- ➔ bardziej ekonomiczne rozwiązanie.

Rozwijanie umiejętności uczenia się

- ➔ Planowanie,
- ➔ stawianie celów,
- ➔ ustalane kryteria oceny,
- ➔ zastosowanie wiedzy w praktyce,
- ➔ refleksja, samoocena.

Wykorzystanie lokalnych zasobów

- ➔ miejscowych ekspertów – unikatowe umiejętności, ekspercka wiedza,
- ➔ zwyczajów, historii lokalnej,
- ➔ miejsc, budowli, przyrody,
- ➔ nauka poza murami szkoły – doświadczanie realnego świata.

Z uczniami uczą się dorośli

- ➔ Wpływ szkoły na mieszkańców wsi
- ➔ Wspólna nauka dzieci i dorosłych
- ➔ Dzieci uczą dorosłych np. TIK
- ➔ Uczniowie angażują swoje rodziny i innych mieszkańców
- ➔ Uczą się, że mogą zmienić swoją wieś...

...i cały świat

Organizacja pracy dydaktycznej szkoły

- ➔ Różne formy organizacyjne: klasy łączone, grupy zróżnicowane wiekowo, dni projektowe...
- ➔ Dostosowanie organizacji pracy do sytuacji demograficznej
- ➔ Promocja nowoczesnej pracy w klasach łączonych – to dobra forma edukacji
- ➔ Współpraca nauczycieli

W wyniku takiej edukacji uczniowie...

...zdobędą potrzebną wiedzę i umiejętności, a przy okazji dobrze poznają swoje miejscowości, silniej się z nimi zwiążą i pokochają je.

Tylko wtedy zechcą do nich kiedyś wrócić i czynić lepszymi miejscami do życia.

Szkoła demokratyczna

Model małej wiejskiej szkoły

Szkoła demokratyczna

- ➔ Samorządność uczniowska
- ➔ Wpływ rodziców i innych mieszkańców na decyzje podejmowane w szkole
- ➔ Poszanowanie wartości demokratycznych, w tym demokratyczne zarządzanie
- ➔ Nauka efektywnego działania dla dobra wspólnego
- ➔ Wychowanie świadomego i aktywnego obywatela

Szkoła ośrodkiem uczenia się przez całe życie (LLL)

Model małej wiejskiej szkoły

Wiejska szkoła - ośrodek edukacji przez całe życie

- ➔ Edukacja formalna i nieformalna małych dzieci i młodzieży
- ➔ Edukacja formalna, nieformalna i pozaformalna dorosłych
- ➔ Usługi edukacyjne dla mieszkańców np.: biblioteka publiczna, dostęp do internetu
- ➔ Kluby zabawowe dla „młodych” rodziców i dzieci
- ➔ Oferta dla różnych grup: rolnicy, kobiety, młodzież ...

Współpraca szkoła - środowisko

Model małej wiejskiej szkoły

Wiejska szkoła - środowisku, środowisko - szkole

Wolontariat:

- uczniowie i nauczyciele na rzecz środowiska
- środowisko lokalne na rzecz szkoły.

Wykorzystanie zasobów szkoły przez mieszkańców: sale, sprzęt, teren, fachowcy.

Otwarcie się na lokalne inicjatywy i animowanie działań na rzecz środowiska.

Współpraca z organem prowadzącym szkołę (gmina, stowarzyszenie).

Jak wspieraliśmy wdrożenie modelu?

Dydaktyka, ale w niej:

- ➔ demokratyzacja szkoły,
- ➔ włączenie rodziców i mieszkańców,
- ➔ działania na rzecz środowiska lokalnego,
- ➔ wykorzystanie zasobów lokalnych,
- ➔ uwzględnienie procesu uczenia się przez całe życie.

O badaniu kompetencji uczniów

- Instytut Badań Kompetencji w Wałbrzychu

- Cykliczne, podłużne – prowadzone przez trzy lata (2011, 2012, 2013)

- Dwa rodzaje testów

O badaniu kompetencji uczniów - testy

warszawski

sprawdza wiedzę i
umiejętności w zakresie
wybranych kompetencji
kluczowych

zastosowano zadania
otwarte i zamknięte

przygotowany dla
wszystkich grup
wiekowych

wałbrzyski

sprawdza wiedzę
i umiejętności
w odniesieniu do PP

zastosowano zadania
otwarte i zamknięte

przygotowany dla
każdego poziomu
kształcenia

O badaniu kompetencji uczniów - testy

warszawski

kompetencje
matematyczne i
naukowo techniczne

kompetencje społeczne
i obywatelskie

umiejętność
uczenia się

wałbrzyski

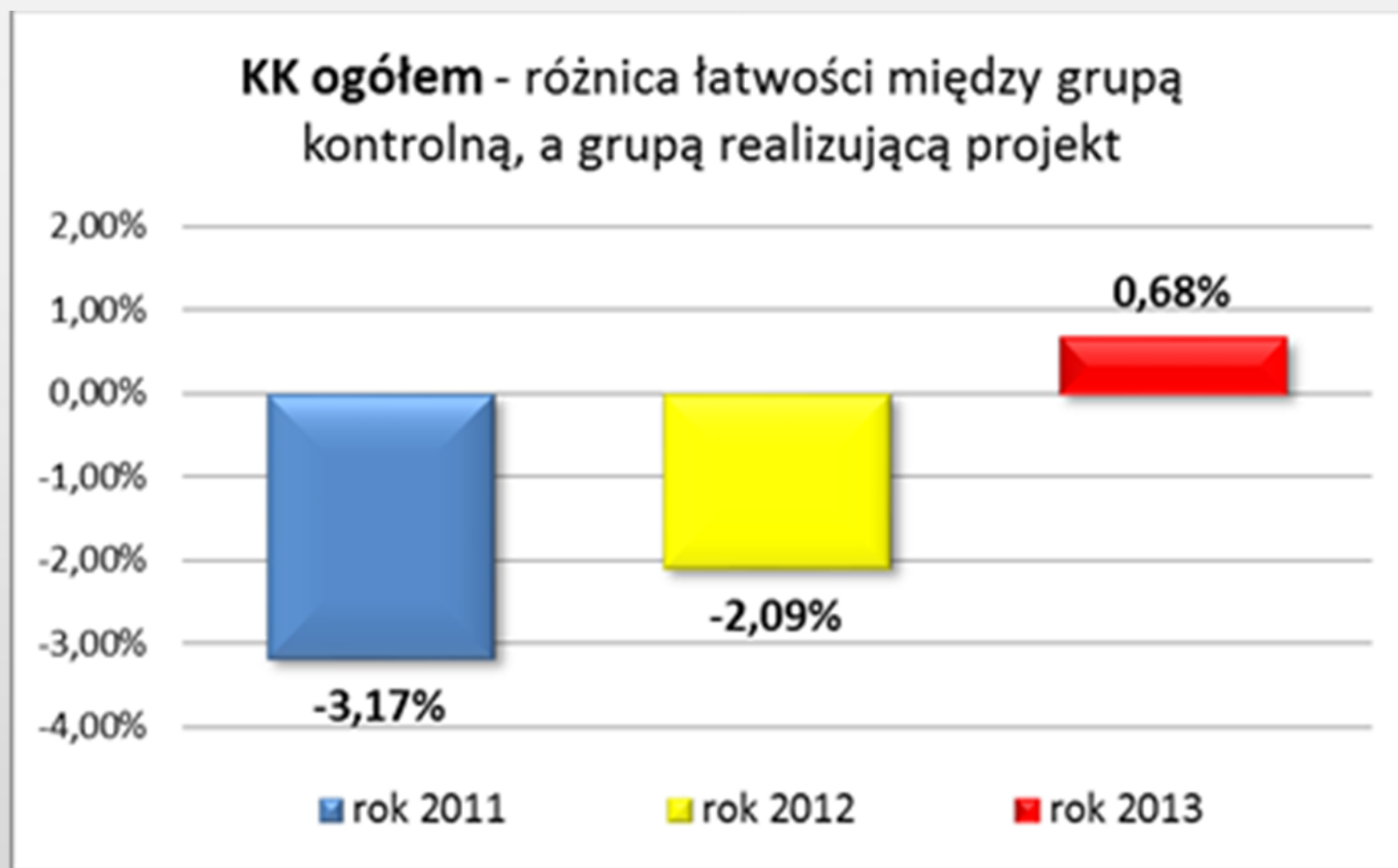
kompetencje
matematyczne
i techniczne

kompetencje
przyrodnicze

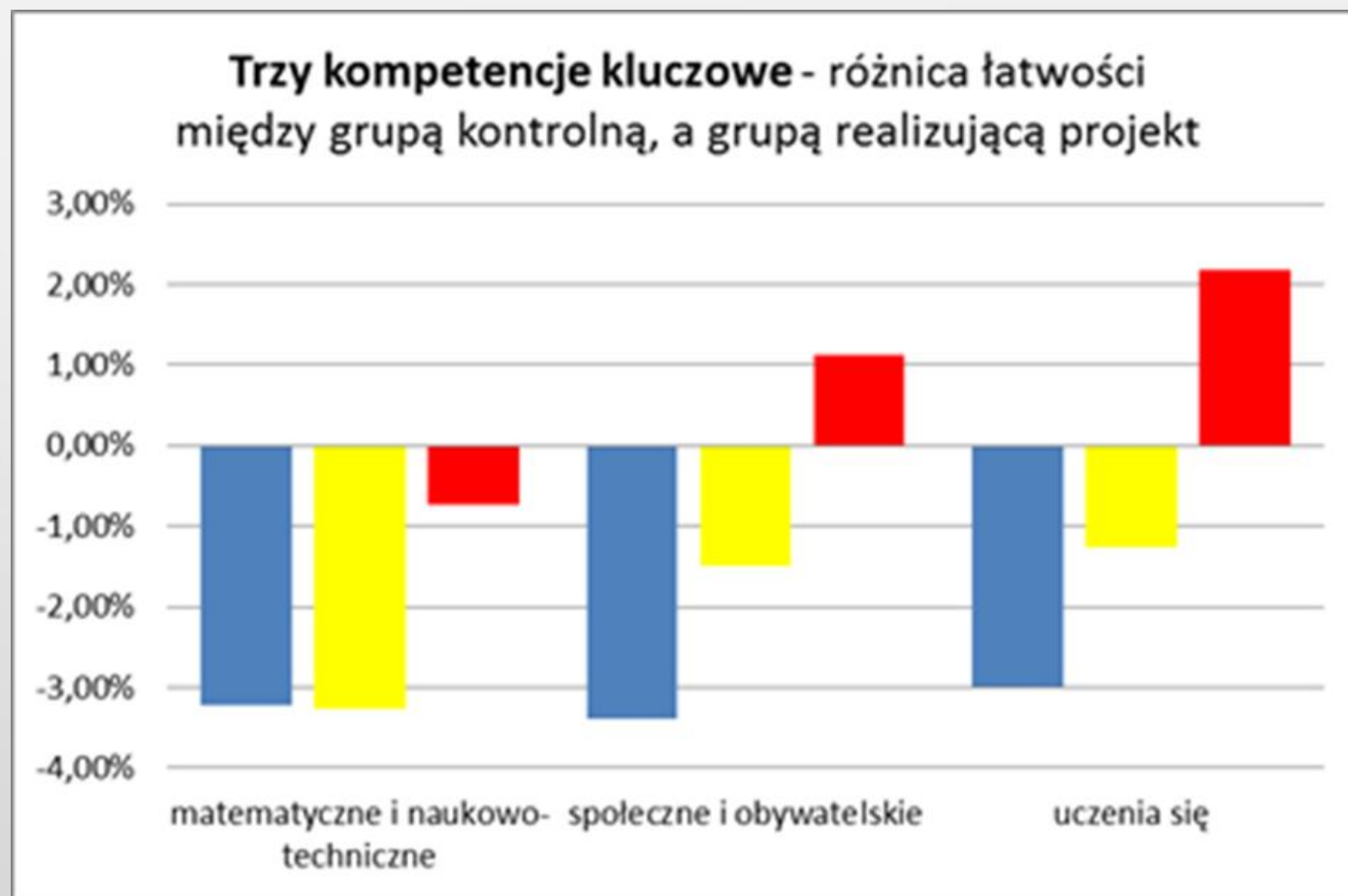
kompetencje
polonistyczne

Wyniki – „test warszawski”

Wyniki – „test warszawski” w 3 latach

Wyniki – „test warszawski”

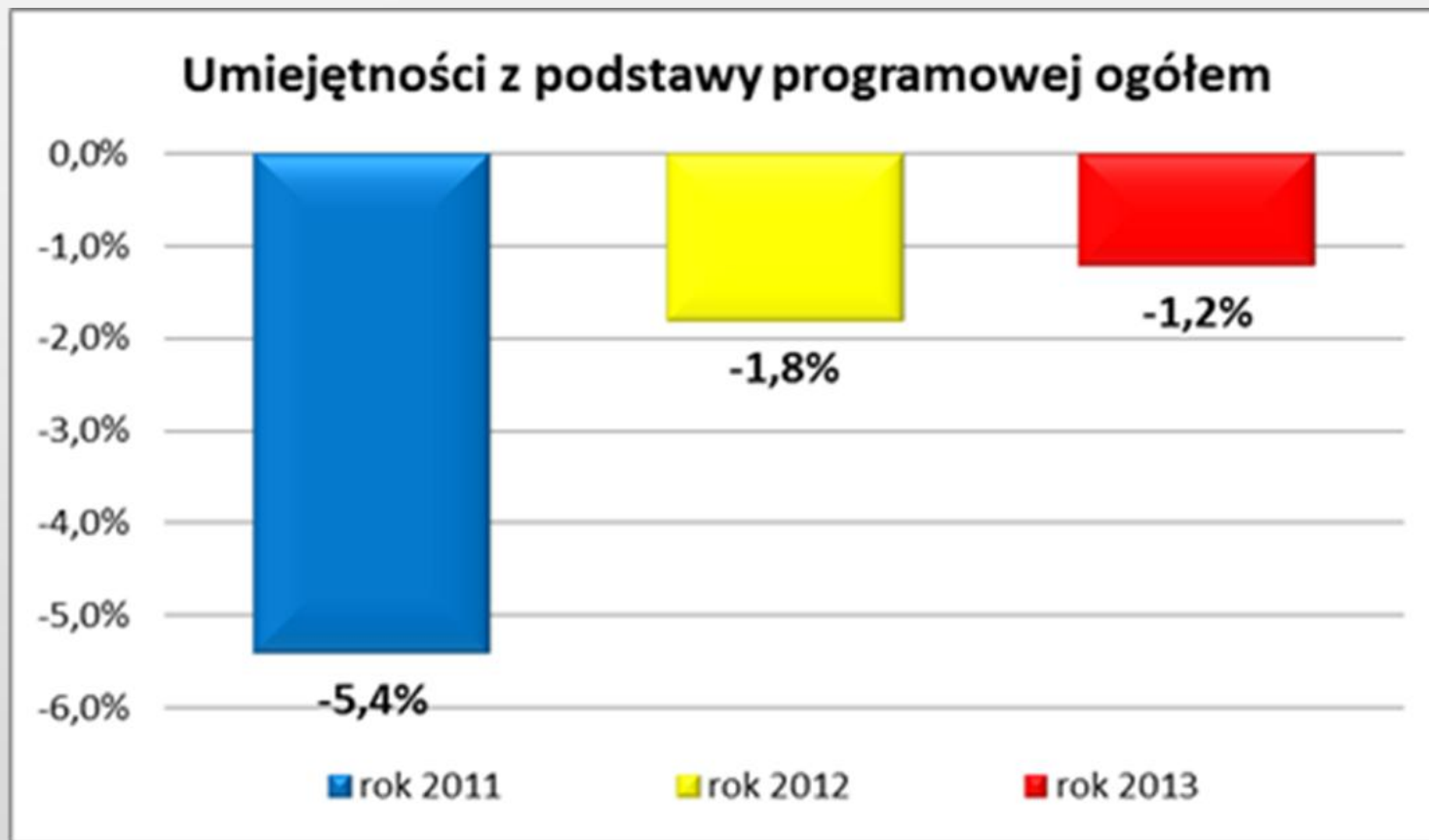
Najmocniej rozwinęła się u dzieci uczestniczących w Projekcie:

- ➔ umiejętność uczenia się (różnica 5,16%) oraz
- ➔ kompetencje społeczne i obywatelskie (wzrost o 4,52%).

Brak wyraźnej tendencji wzrostowej oraz słabszy, ale jednak przyrost wyniku (o 2,62%) – wystąpił w zakresie kompetencji matematycznych i naukowo-technicznych.

Wyniki – „test wałbrzyski”

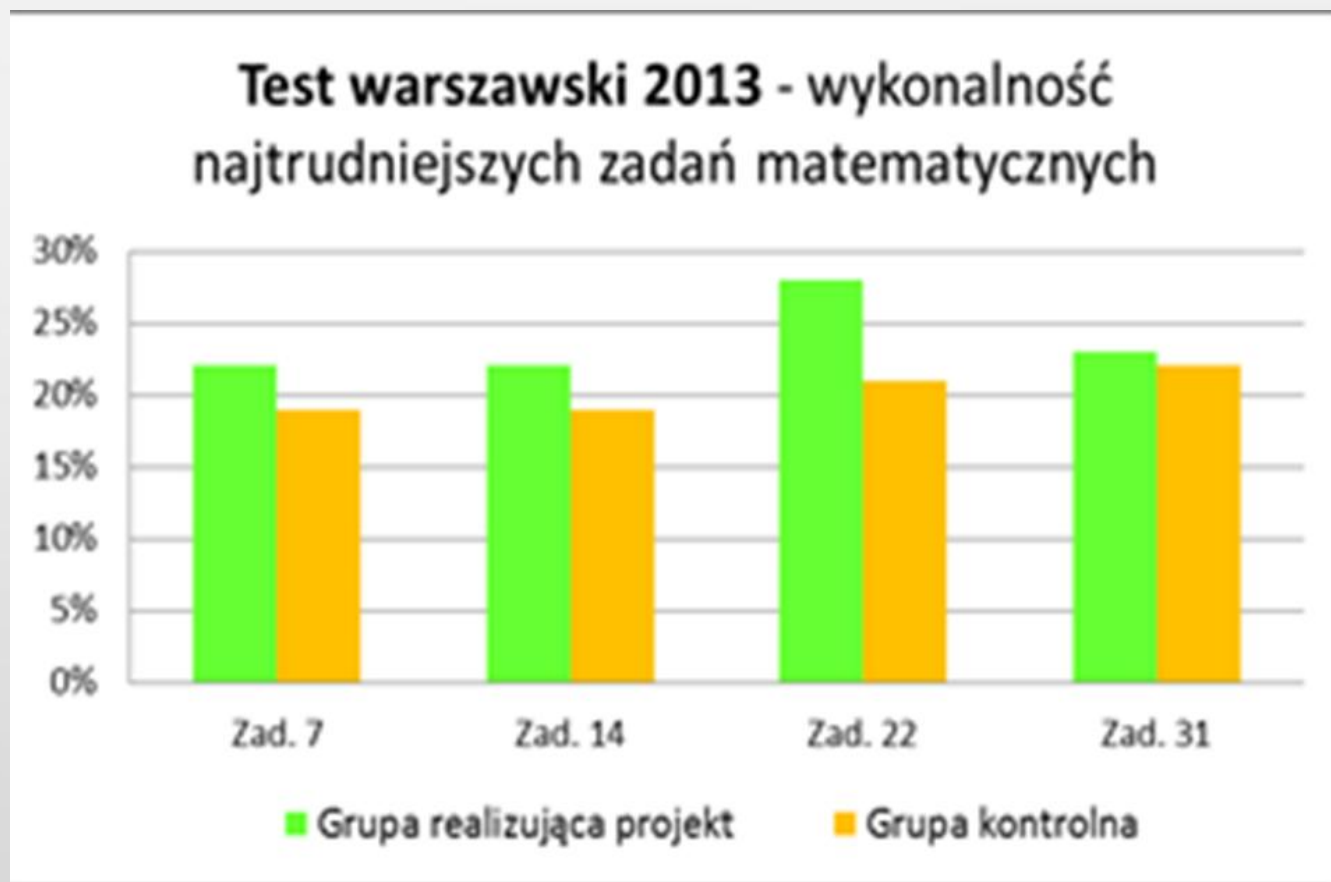

Wyniki – „test wałbrzyski”

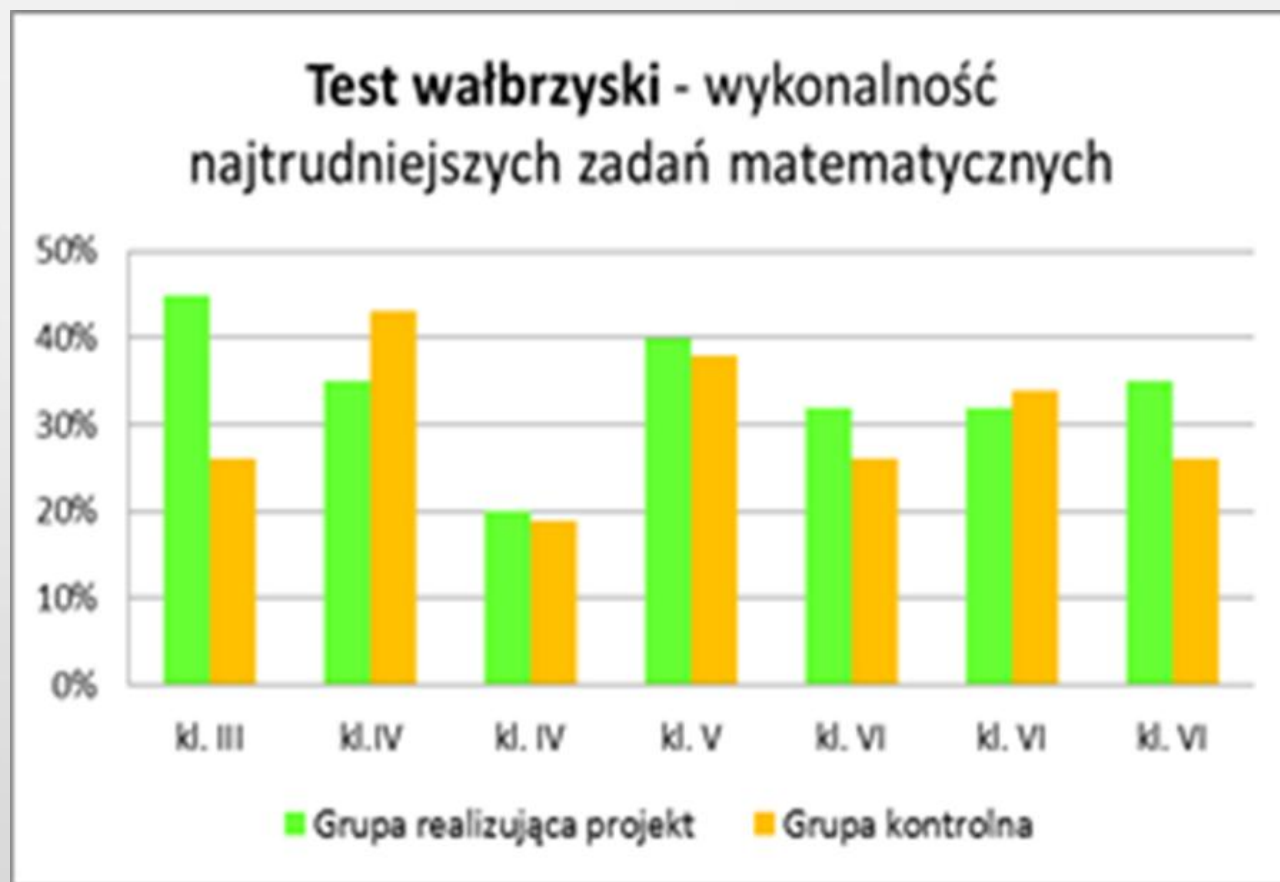
W tym teście najbardziej widoczna u dzieci uczestniczących w Projekcie „Z Małej Szkoły w Wielki Świat” jest tendencja wzrostu umiejętności matematycznych i technicznych ujętych w podstawie programowej – o 6,9% w ciągu 3 lat.

Wyniki szczególne

Wyniki szczególne

Inne rezultaty

- ➔ Uczniowie - zmiany w umiejętnościach, zachowaniach, postawach, aktywizacja dotąd „słabych”
- ➔ Nauczyciele – zmiana roli nauczyciela, zmiana przyzwyczajzeń, lepsze poznanie uczniów, otwartość na zmiany
- ➔ Rodzice – codzienna obecność w szkołach, wsparcie dzieci i nauczycieli, edukacja poprzez dzieci
- ➔ Społeczności lokalne – aktywizacja, obecność w szkole, silniejsze więzi
- ➔ Samorządy lokalne – aktywizacja współpracy z sołtysami, częstsze kontakty z organami prowadzącymi

www.malazskola.pl

Dziękuję za uwagę
Elżbieta Tołwińska-Królikowska
e.krolikowska@fio.org.pl
Federacja Inicjatyw Oświatowych
www.fio.org.pl

